

– Lehet, hogy mi együtt érdekesebbek vagyunk, mint külön-külön. Ha kapunk tizenöt év után egy közös felkérést, nem küzdök ellene. Az mondja a spanyol: *no estoy ni a favor ni en contra*, nem vagyok se mellette, se ellene. Ez van. Zoli az életem részévé vált. Mintha a testrészem lenne. Olyan, mint a nagylábujjam. Mit tehetnél vele? Fogod, és levágod róla a körmöt.

De másról is szó van. Későn érő típus vagyok, és bizonyára alkati kérdés is, hogy nekem mindig volt „apukám”. Debreczeni Tibor (aki egyébként egyidős apámmal), Somogyi, Miki bácsi és most Zoli. Mondhatnám, hogy a mestereim, akiktől tanulok, mert így is igaz. Ám lassan kezdek felnőni, ezért küzdök kicsit az apukámmal. Ez egy olyan viszony, amiben muszáj megküzdened az igazadért, ő pedig egyszer elfogadja ezt, máskor nem. Nagyon bírunk gyűródni, veszekedni, kitaróan győzködjük egymást, és sajnos kimerítően ismerjük már a másik érveit – ez néha uncsi, időnként fárasztó. Idősebb nálam, mikor találkoztunk, tapasztaltabb volt, sokat segített nekem a *Szentivánéj*ben, és ez az előny hosszú évekig megjelent a szerepek leosztásában is. Sokat köszönhetek Zolinak. Amikor megnézte *A gyávát*, azt mondta, ez a Nézőművészeti zászlóshajó,

ő ezt a színjátszást, ezt a színvonalat preferálja. Mégis olyan, mintha egyes vitáinknál kiesne a fejéből, hogy ezt én rendeztem, ebben az én ízlésem is jelentősen benne van, és mikor ajánlok valamit, ugyanúgy dobja vissza, mintha még mindig a *Szentivánéj*t próbálnánk. Nehéz ügy.

– *A magánszférában milyen szerepet tölt be a humor?*

– Sajnos az utóbbi időben kis szerep jut neki. Szeretnék többet röhögni a civil életemben. Amikor nem volt ennyi munkám, ennyi felelősségem, derűsebben tudtam élni. Az egyetemen kifejezetten vicces fiú voltam, állandóan kocsmaztunk, dőlt belőlem a hülyeség, folyamatosan szórakoztattam magamat és a környezetemet. Most meg az ember kihülyéskedi magát a színpadon, a brainstormingokon, egyébként meg maradnak a csekkék, a számlák, a könyvelők, a penészesedő fal, a kotyogó kocsi...

– *MGP azt tartotta a primadonnákról, hogy rendszerint frigidék, mert a színpadon élék ki a nőiségüket.*

– Igaza lehet, a bohócok is szomorú emberek, akik valamikor nyilván mind vicces fiúk voltak.

AZ INTERJÚT KÉSZÍTETTE: KÓVÁRI ORSOLYA

Színház az egész életem

BESZÉLGETÉS BÁN TEODÓRÁVAL

Bán Teodóra, az ország egyik ismert kulturális menedzsere immáron két nagyszabású kulturális fesztivált igazgat. Egy nyárit és a tavaszt. Az „egy nyári” azonban nem egy nyári. Az egykori primabalerinával szezonokról és fazonokról beszélgetünk.

– *Nehezen tudtunk időpontot egyeztetni. Hogyan egyeztethető össze két funkciója, a Budapesti Tavasz Fesztivál és a Budapesti Nyári Fesztiválokat szervező cégek ügyvezető igazgatói posztja időben, energiában, lélekben és logisztikában?*

– Az egyeztetésünk a most zajló Budapesti Tavasz Fesztivál idejére esett, csak ezért okozott némi nehézséget. 2013 szeptemberétől ért az a megtiszteltetés, hogy a fővárosi tulajdonú Szabad Tér Színház Nonprofit Kft., azaz a Margitszigeti és a Városmajori Szabadtéri Színpadokon megrendezett Budapesti Nyári Fesztivált szervező cég ügyvezetése mellé újabb megbízatást kaptam Tarlós István főpolgármestertől. Ez a felkérés a Budapesti Fesztivál- és Turisztikai Nonprofit Kft. ügyvezetésére határozott időre szól, mely cég a Budapesti Tavasz Fesztivált és a Café Budapest (Őszi) Fesztiválokat szervezi, továbbá a főváros képviseletében a turisztikai szolgáltatásokat és szolgáltatókat is képviseli. A főváros mint

tulajdonos számára jelentős intézményi, közszolgáltatási és közfeladatokat ellátó két nagy volumenű kulturális és turisztikai szolgáltató cég egy időben történő vezetése számomra megtiszteltetést és kihívást is jelent.

Az új megbízatással járó fesztiválok, kulturális események szervezésének átvétele, a két cég ügyvezetésének koordinálása az elmúlt hónapokban jelentős változást és átalakulást hozott az életemben. Fegyelmelte a napi teendők beosztását, a prioritások újragondolására készítetett, ami jelentős többletenergiát, koncentrációt igényelt. Az, hogy mindkét cégben kifogástalan szakmai színvonalon és a kitűzött időben tudjuk realizálni a feladatokat, a munkatársaim számára is nagyobb igénybevételt és önállóságot jelent. A célok eléréséhez minden eddig megszerzett tudásom és tapasztalatom szükségesnek bizonyult. Ilyen mennyiségű és ilyen mértékű felelősséggel járó feladat elvégzése kizárólag csapatmunkában realizálható, ezért a munkafolyamatokban a kollégáimmal egymásra támaszkodva, közös akarattal veszünk részt, és visszük sikerre mindkét cég projektjeit. Egyszerre szervezőnek, vezetőnek, menedzsernek, producernek, de embernek, kollégának is kell lenni, maradni. Naponta tanulok, és járom az élet iskoláját.

A pályafutásom viszonylag rendhagyóan alakult. A Magyar Állami Operaház balerinájaként egy komoly sérü-

lést követően alapítottam meg a Diótörő Balettiskolát, s ezzel szinte egy időben, 1991-ben azt a kanadai–magyar tulajdonú céget, amely létrehozta a BudaFest Nyári Opera- és Balettfesztivált, valamint a Szilveszteri Operabált, mely eseményeknek tizenkilenc évig az Operaház épülete adott otthont.

– *Mégiscsak, mintha szereplőből rendezővé vált volna.*

– Én inkább úgy gondolom, az élet rendez engem. Szerencsés vagyok, hogy újabb és újabb szerepekre kérnek fel az élet nagy színpadán. Való igaz, hogy a legtöbb balettművész a pálya végeztével koreográfusként vagy balettmesterként folytatja. Nálam ez egészen másképpen alakult. A cégem által szervezett nyári fesztivál, később a szabadtéri színházak vezetése minden területre kiterjedő helyállást követelt. Sokat tanultam, és sokat tapasztaltam. Az igazgatás mellett a művészeti koncepció, a Margitszigeti és Városmajori Szabadtéri Színpadok új profiljának kialakítása, a Budapesti Nyári Fesztivál mint brand felépítése, amely Budapest nyári kulturális szezonjának arculatát is meghatározza, a produceri feladatok ellátása, a beruházások és fejlesztések véghezvitele egész embert és széles körű szakmai tájékozottságot igényel.

Hiszem, hogy megfelelő tartalmat kínálva, terszerűen és szisztematikusan kell kiépíteni és formálni a keresletet. A nyári színházak vezetése és a fesztiválok szervezése együtt és külön is kivételes lehetőséget nyújt számomra, hogy a magam és reményeim szerint mások – a művészek, az alkotók és a nézők – örömeire is kreatív módon kínáljunk szórakoztató, tartalmas és újszerű színházi és kulturális eseményeket.

– *Visszatérve az új feladathoz, mint kinevezett ügyvezető igazgató a Tavasz Fesztivál csapatát megörökölte?*

– Határozott időre, azaz május végéig szól a megbízatásom a BFTK vezetésére. A 2013. évi Café Budapestet már az én igazgatásommal rendeztük meg, az idei 34. Budapesti Tavasz Fesztivált pedig a MűPával közösen szerveztük. Mint az már a médiából közismert, az elkövetkező tavaszi és őszi fesztiválok lebonyolítására az EMMI és a főváros közös cég létrehozását tervezi, melynek vezetésére Tarlós István főpolgármester úr javaslatára Balog Zoltán miniszter úr 2013-ban kért fel.

– *Mire ez az interjú megjelenik, rég túl leszünk a Tavasz Fesztiválon, amely önálló tematika nélkül is igen rangos helyet foglal el a hazai kulturális életben.*

– Augusztusban született meg az a kormányhatározat, mely hosszú távra rögzíteni kívánja a Tavasz és a Őszi Fesztiválok működtetésének szervezeti struktúráját és pénzügyi stabilitását. 2015-től a MűPa és az új cég közösen végzi a fesztiválok szervezését és lebonyolítását, annak a művészeti tanácsadó testületnek a javaslatai alapján, melyet az EMMI minisztere a legjelentősebb kulturális szolgáltató intézmények veze-

tőinek meghívásával alapított meg. E nagy tekintélyű szakemberek együttműködésével alakítjuk ki a fesztiválok tematikáját és programját.

– *Van az idei Nyári Fesztiválnak valami különleges koncepciója, hívószava vagy tematikája, amely mentén összeáll a program?*

– Minden évben új, aktuális üzenetet fogalmazunk meg, mellyel szeretnénk valóban megszólítani az érdeklődőket, azaz dinamikus és interaktív felhívni magunkra és programjainkra a figyelmet. Ezek azok a hívószavak, melyeket több szempont szerint is összehangolunk az egységes fesztiválkép érdekében. Számunkra a Nyári Fesztivál ünnep, és mások számára is ünneppé kívánjuk tenni, akár hétköznap, akár hétvégén invitáljuk különleges kalandra, kikapcsolódásra a budapestieket és az ide látogató külföldieket a nyár három hónapja alatt.

Tavaly volt hetvenöt éves a Margitszigeti Szabadtéri Színpad, ezen ünnepeltük meg Szent István szentté avatásának 930. évfordulóját egy elfeledett Erkel-opera, az *István király* színrevitelével, melynek bemutatóját augusztus 20-án, Alkotmányunk ünnepén tartottuk meg. 2013-ban elindult, és 2014-ben folytatódik a margitszigeti színpad, a közönségforgalmi részek és a ki- szolgáló egységek felújítása, ami több évtizede váratott magára.

Az évfordulók és színháztörténeti események mellett az új színházi bemutatók, az egyszeri, különleges események, a kulturális ritkaságok és a komplex szolgáltatások alakítják a Budapesti Nyári Fesztivál kínálatát.

Az egyik legfontosabb szempont, hogy minden korosztályt és társadalmi réteget megszólítsunk. A kőszínházi szezont befejeztével a főváros szinte egyedüli nyári színházaként nem pusztán színházi eseményekben, hanem komplex élményekben gondolkozunk. A Margitszigeti Nagyszínpadhoz tavaly óta a saját kikötőnkbe érkezik sétahajójarat, naponta öt alkalommal, az előadásokra színházi különjáratot indítottunk. Szállodai partnereinkkel „Aludjon színházjeggyel Budapesten!” elnevezésű csomagajánlatokat kínálunk – jelentős kedvezménnyel. Színházunk beruházásaként teljes pompájában ékeskedik a Víztorony, mely a Szabadtéri Színpad udvarán áll, és kilátóként, valamint galériaként üzemel a hét minden napján. Vendégeinket finom falatokkal és hűsítőkkal is várjuk éttermünkben, és egy ajándékboldot is üzemeltetünk.

Idén a fő attrakció a londoni Globe Színház *Hamlet*-előadása lesz, melyet Shakespeare születésének négyszázötvenedik évfordulója alkalmából hívtunk meg a Margitszigetre. Szent Iván éjszakájának hétvégéjén mutatjuk be az előadást angol nyelven, magyar felirattal, és egy háromnapos tematikus fesztivált is szervezünk köré arról, hogyan fogalmazódik meg a mai ember számára Shakespeare kora és világa. Ennek jegyében hirdettünk egy öltözéktervezési pályázatot művészeti képzésben részt vevők számára, amelynek anyagából kiállítást rendezünk, és nagy izgalmal készülünk egy különleges eseményre a színház, a költészet és a divat műfajainak ötvözésével. A ma oly népszerű *slam poetry* műfajában 13 slammer írja „újra” a *Szentivánéji álom* parafrázisát, melyet (divat)színházi előadásként mutatunk be élőzenével, video-jockeyk által tervezett látvánnyal és a MOME hallgatói által tervezett jelmezekben.

– *A fesztivál honlapján olvasható, hogy a Globe Színház Hamletje nálunk olyan formában kerül színre, amely csak a magyarországi bemutatóra lesz jellemző. Mit jelent ez?*

– A Globe Színház tradicionálisan nem sok díszlettel-jelmezzel játszó társulat, hanem egy utazó színház, legalábbis ez a produkció mindenképpen az. A „Globe to Globe Hamlet” turné célja ugyanis, hogy a jubileum kapcsán a világ minden országába eljuttassa a *Hamletet*. Mivel mi ezt nagyszínpadra visszük, szeretnénk a színészek játékát kiemelő technikával, látványos kivetítéssel exkluzívvá tenni az előadást.

– *Ha jól tudom, a Budapesti Nyári Fesztivál tízéves történetében még nem láthattunk idegen nyelvű prózai produkciót.*

– Valóban, ez számunkra is nagy kaland lesz, különösen ebben az innovatív kiállításban. Már most várakozáson felüli az érdeklődés az előadás iránt.

– *Az idén két nemzetközi hírnő operaénekes is fellép a fesztiválon, az Aidában Thiago Arancam, Carmenként pedig Rinat Shaham. A kapós operaénekeseknek öt évre előre tele van a naptárunk, a Nyári Fesztivál viszont évadokra tervez. Hogy lehetett őket megnyerni?*

– Kifejezetten az volt a célunk, hogy olyan sztárekeseket kérjünk fel a két opera főszerepére, akik nemzetközi operaszínpadokon ismertek, és akiket szeretnénk a magyar közönségnek bemutatni. Ez a két énekes mindenképpen ránk irányítja a figyelmet, és viszi a Margitszigeti Nagyszínpad jó hírét a világba. A válogatás egyébként egyszerű, hiszen ma már a világhálón minden elérhető. Az *Aidára* és a *Carmenre* két olyan művészt találtunk, akik fiatalok, szépek, és kiváló énekesek.

– *Március elején járunk, és a Szabadtér-honlapon elővásárlási akció fut: hetente változó kínálatban kiemelt előadások harminczalékos kedvezménnyel válthatók. Van olyan néző, aki március ele-*

jén veszi meg a jegyét egy augusztusi előadásra?

– Egyszerű matematikai számítás szerint ha az értékesítés napjától a fesztivál utolsó előadásáig elosztjuk az össz-nézőszámot, akkor naponta körülbelül ezer jegyet kell értékesítenünk ahhoz, hogy a két színházunkban minden helyet eladjunk. Tehát adott a válasz: meg kell nyújtani a kampány időszakát, és az értékesítés napjainak számával csökken a naponta eladásra szánt darabszám. Ezért is fontos az előértékesítés, meg az időjárási bizonytalansá-

Schiller Kata felvételei

gok miatt is. A Margitszigeten 2800, a Városmajorban 800 férőhely van – és közel száz program a három hónapos szezont alatt.

– *Hogy zajlik a válogatás? Ön válogat vagy egy team?*

– A mára sikeresnek mondható Városmajori Színházi Szemlére egy színházi szakemberekből felkért háromtagú csapat válogatott. Ide vidéki, illetve határon túli színházak legjobb szórakoztató előadásai kerülnek be az adott szezontól. Ez részben a szakmának, részben a közönségnek szól, és reméljük, öröm azoknak a művészeknek is, akik a szemle díjazottjai lesznek. Sajnos a Városmajori Szabadtéri Színpad technikai feltételei korlátozottak, forgószínpadot, zsinórpadlást, kulisszát igénylő előadásokat nem tudunk beválogatni. A szemlén kívül a fesztivál teljes programját és a kollégáim alakítjuk és választjuk ki.

– *Mi volt a tíz év alatt a legsikeresebb előadás?*

– A *Báthory Erzsébet* forradalmi volt 2012-ben. Zeneileg és tartalmilag is revelációnak számító előadást hoztak létre az alkotók. Engem évekig foglalkoztatott ennek a nőnek az élete és a koncepció pere, melyre az előadás az opera-musical sajátos eszközeivel és energikus, expresszív jeleneteivel adott egy lehetséges magyarázatot, különleges élményben részesítve a nézőket. Erkel utolsó befejezett történelmi operája, az *István király* bemutatója szintén régóta dédelgetett vágyam volt. Mindkettő nullaponttól indult: a musical az én ötle-

temből és felkérésemre született meg, az Erkel-operához pedig zenetörténészekkel rekonstruáltattam a művet az OSZK-ban őrzött kéziratok alapján, elkészítettem a teljes zenei anyag átírását és digitalizálását, hogy az eredetihez legközelebb álló művet állítsunk színpadra. Ezek nagy vállalások a Szabad Tér Színház részéről, amelyekkel a Nyári Fesztivál helyét is szeretném pozicionálni a köztudatban és a szakmában egyaránt. Évről évre egyre több alkotót, művészt és más közreműködőt foglalkoztatunk, a szakma legjobbjait, számuk évadonként több százra tehető.

– *Mi volt a legnagyobb bukás?*

– Sajnos volt ilyen, de nem szívesen beszélek róla. Pedig fontos, hiszen a közönség a mi helyszíneinkhez köti, és nekünk tudja be a sikert és a bukást is. Tavaly volt egy kirívó előadás a Margitszigeten, amit nem én hívtam meg, hanem valaki menedzselte, és én befogadtam. Amilyen közönség-visszhangot a Szabad Tér Színház erre kapott, azt nem kívánom egyetlen színházi vezetőnek sem. Ha csak egyetlen ember elégedetlen, és kelti rossz hírét a színháznak, már az súlyos károkat okoz. Tehát csak jó és minőségi előadást szabad bemutatnunk.

– *Azt gondolná az ember, egykori balett-táncosként a klasszikus balettek bemutatása a szíve csücske, közben alig játszik a fesztivál balettelőadást.*

– Ennek egyszerű oka van: a szabadtéri színpadok, így a margitszigeti is, nedves levegőjű környezetben vannak. Klasszikus balett előadására azonban csak nagyon jó technikai feltételek és időjárási körülmények között lehet vállalkozni. A balerinák számára a spiccipós szerepek veszélyesek, különösen egy olyan színpadon, amelyik egy pillanat alatt párássá, csúszóssá válhat. Ezért úgy választom ki a táncelőadásokat, hogy ennek veszélye csekély legyen. A *Carmina Burana* és a *Próba* című baletteket, valamint a *Zorbát* óriási sikerrel mutattuk be – ám ezek nem számítanak klasszikus balettnak. Ugyanakkor szép emlékeim vannak a gyerek- és fiatalkori fellépéseimről, amikor *A mosoly országa* és az *Otello* opera-ballettet adtuk elő a Margitszigeten. Az idei nyár táncelőadás-kínálata ezért is különleges: a Moszkvai Klasszikus Balett két hagyományos és autentikus Sztravinszkij-balettel, a *Tavaszi áldozattal* és *A tűzmadárral* érkezik hozzánk, a néptánc és a modernebb műfajok ötvözését kedvelők pedig a Honvéd Táncszínház *Dózsa* című tánckronikáját tekinthetik meg, Novák Péterrel a címszerepben.

– *Beszélnék a számokról is. A jegybevétel mekkora részét teszi ki a büdzsének?*

– Körülbelül egyharmadát. Ehhez jön a társasági adó, a TAO, ami az eladott jegyek nettó ára után kapható nyolcvan százalék. A fővárostól idén 90 millió forint támogatást kapunk az intézmény és a két színpad működtetésére, a színház teljes éves költségvetése 450–500 millió.

– *A Tavaszi és a Nyári Fesztiválok büdzséje között van átjárás?*

– Természetesen nincs, két teljesen különálló cégről van szó.

– *Bejuttott-e a színház a kiemelten támogatott kategóriába, amit évek óta annyira szeretett volna?*

– Sajnos nem, bár minden szempontnak megfelelünk, kivéve az önálló társulatot. Játszottunk egész évben, megnyitottuk a Garden Színházat, ami egy étteremszínház volt a Városmajorban, hasonló, mint a Rózsavölgyi Szalon, irodalmi estekkel, kamara jellegű

színházi és gyerekelőadásokkal próbálkoztunk. Ma már azt mondhatom, hogy nagyobb figyelmet és megbecsülést kap a munkám, mint évekkel ezelőtt, de ezért nap nap után fáradhatatlanul meg kell dolgozni. A Margitsziget és benne a Szabadterti Színpad sorsa jelentősen függ a beruházásoktól. A Margitszigetnek különleges vonzereje van, épített, történelmi és természeti adottságok tekintetében is, így közös – kulturális és gazdasági – érdekünk a fejlesztése. Budapest városmarketingje a kultúra, a szellemi és tárgyi jelenlét összehangolásával különleges vonzerő, mely behozni és itt tartani is képes fiatalokat, minden korosztályt, a világ bármely részéről, generálva az addicionális költést.

– *Mennyi pénz kellene az ehhez mérhető lépésekhez?*

– Több évre előre garantált támogatással lehetne tervezni. Most látok esélyt arra, hogy szándék és igény találkozik.

– *Sokszor láttam a fesztiválon olyan előadást, amelyen foghíjas volt a nézőtér, akár a Városmajorban, akár a Margitszigeten. Nem lehetne ezen valamilyen last minute akcióval segíteni? Vagy diákoknak, nyugdíjasoknak, helyi lakosoknak szóló kedvezményrel? Azért nem olcsók a jegyek.*

– Megmondom őszintén, nem szeretem a last minute jegyértékesítést, mert sokan kívánnak, mi meg hoppon maradunk. Olykor persze alkalmazzuk, ott vagyunk az ilyen típusú értékesítő felületeken, de én inkább az előértékesítést preferálom, mint arról már beszélünk. Vannak diák- és nyugdíjaskedvezményeink, a Városmajorban a helyi lakosok számára is, valamint saját hűség- és ajándékkártyát is kiadtunk, melyeknek nagy sikerük van: ezek akár bérletnek is betudhatók, és állandó, húszszázalékos kedvezményre jogosítják tulajdonosaikat. A látogatottságunk egyébként a szabadterti jelleg ellenére is kifejezetten jónak mondható, hatvan-hetven százalékos.

– *Mit ajánl az idén a vidéki, illetve a határon túli előadásokból? Mit ne hagyjunk ki semmi esetre sem?*

– Idén kilenc előadás került be a Városmajori Színházi Szemlébe: Miskolcra *A tanítónő*, Veszprémből az *Adás-hiba*, Pécsről a *39 lépcsőfok*, Temesvárról a *Parasztopera*, Újvidékről az *Opera ultima*, Kaposvárról a *Hippolyt, a lakáj*, Szombathelyről a *Cudar világ*, Nyíregyházáról a *János király* és Tatabányáról a *Rokonok* – ezek közül hetet tudunk megvalósítani. Emellett „programon kívül” meghívtunk néhány nagy sikerű vidéki előadást, mint például *A kriptit Győrből*, *A király beszédét* Kaposvárról, a *Pillangót* és az *Indul a bakterházat* Szombathelyről és a *Kávéházat* Veszprémből – extra eseményként pedig egy igazi kuriózumot kínálunk, a Szabadkai Népszínház és a Szimfonikus Zenekar KARC-koncertjét, verseket és dalokat nagyzenekari hangzással. A Margitszigeten a fehérvári színházzal közösen mutatjuk be a *My Fair Lady* musicalt.

– *Nyilván rengeteg konfliktussal jár egy ilyen pozíció, ahol nem árt, ha az ember jó diplomata is. Mennyire kell politikusnak lenni egy ilyen poszt elnyeréséhez? Elődjéről, Vitézy Zsófiáról egyértelműen lehetett tudni, hogy jobboldali kötődésű.*

– Úgy tudom, és biztos is vagyok benne, hogy mindig szakmai alapon szólítottam meg.

– *Mi a legnehezebb a munkájában?*

– Az időfaktor. Folyton versenyt futok az idővel, hogy megvalósuljanak az álmaim.

AZ INTERJÚT KÉSZÍTETTE: KOZÁR ALEXANDRA